

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. rugpjūčio 4 d.
(OR. en)

11568/22

LIMITE

ENER 378
ENV 770
CLIMA 380
IND 302
RECH 456
COMPET 626
ECOFIN 755

Tarpinstitucinė byla:
2022/0225 (NLE)

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: TARYBOS REGLAMENTAS dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo
priemonių

TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2022/...

... m. ... d.

dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 122 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) Rusijos Federacija – pagrindinė Sąjungos išorės dujų tiekėja – pradėjo karinę agresiją prieš Ukrainą, kuri yra Energijos bendrijos susitariančioji šalis. Nuo 2022 m. vasario mėn. aštrėjant Rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą, gerokai sumažėjo dujų tiekimas sąmoningai bandant dujų tiekimą naudoti kaip politinį ginklą. Dujų tiekimas iš Rusijos vamzdynais per Baltarusiją sustojo, o per Ukrainą tiekiamas dujų kiekis nuolat mažėja. Bendri dujų srautai iš Rusijos šiuo metu sudaro mažiau kaip 30 % 2016–2021 m. laikotarpio dujų srautų vidurkio. Toks tiekimo sumažėjimas lėmė kaip niekada dideles ir nepastovias energijos kainas, dėl kurių didėja infliacija ir kyla pavojus, kad Europos ekonomika toliau smuks;

- (2) šiomis aplinkybėmis Komisija, po to kai buvo paskelbtas jos 2022 m. kovo 8 d. komunikatas „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“, 2022 m. gegužės 18 d. pristatė planą „REPowerEU“, kuriuo siekiama kuo greičiau ir ne vėliau kaip 2027 m. panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro. Tam tikslui pasiekti plane „REPowerEU“ nustatytos energijos taupymo bei energijos vartojimo efektyvinimo priemonės ir siūloma sparčiau pereiti prie švarios energijos, kad ja būtų galima pakeisti buitėje, pramonėje ir elektros energijos gamyboje naudojamą iškastinį kurą. Tolesnės su tiekimu susijusios priemonės galėtų apimti, *inter alia*, geresnį dujų pirkimo koordinavimą ir palankesnių sąlygų sudarymą Europos dujų rinkos operatorių vykdomam bendram pirkimui tarptautinėje dujų rinkoje, taip pat kuo didesnes pastangas išsaugoti elektros gamybos pajėgumus, kurie nėra priklausomi nuo importuojamų dujų tiekimo;
- (3) siekdama pakelti savo pasirengimo dujų tiekimo sutrikimams lygį, Sąjunga ėmėsi tolesnių priemonių. Siekdama užtikrinti, kad artėjant žiemos sezonams požeminės dujų saugyklos būtų pripildytos, buvo priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1032¹;

¹ 2022 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1032, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2017/1938 ir (EB) Nr. 715/2009, kiek tai susiję su dujų laikymu (OL L 173, 2022 6 30, p. 17).

- (4) be to, 2022 m. vasario mėn. ir 2022 m. gegužės mėn. Komisija nuodugniai išanalizavo visus nacionalinius ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, taip pat kruopščiai stebėjo energijos tiekimo saugumo padėtį. Priemonės, kurių Sąjunga ėmėsi nuo 2022 m. vasario mėn., buvo rengiamos taip, kad ne vėliau kaip 2027 m. būtų galima visiškai atsisakyti rusiškų dujų ir sumažinti tolesnių didelių tiekimo sutrikimų keliamą riziką;
- (5) tačiau neseniai paaštrėjusi situacija dėl dujų tiekimo iš Rusijos sutrikimų rodo didelę riziką, kad artimiausiu metu rusiškų dujų tiekimas gali būti staiga ir vienašališkai visiškai sustabdytas. Todėl Sąjunga turėtų numatyti tokią riziką ir solidariai pasiruošti tam, kad dujų tiekimas iš Rusijos gali būti visiškai nutrauktas bet kuriuo metu. Būtina nedelsiant imtis proaktyvių veiksmų tolesniems trikdymams numatyti ir Sąjungos atsparumui būsimiems sukrėtimams didinti. Koordinuotais Sąjungos lygmens veiksmais galima išvengti didelės galimo dujų tiekimo nutrūkimo žalos ekonomikai ir piliečiams;
- (6) dabartinė dujų tiekimo saugumo teisinė sistema, nustatyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2017/1938¹, yra netinkama pagrindinio dujų tiekėjo vykdomo tiekimo sutrikimų, truncančių daugiau kaip 30 dienų, problemai spręsti. Trūkstant tokiems sutrikimams šalinti skirtos teisinės sistemos, kyla rizika, kad valstybės narės imsis nekoordinuotų veiksmų, o tai kelia grėsmę tiekimo saugumui kaimyninėse valstybėse narėse ir gali užkrauti papildomą našą Sąjungos pramonei bei vartotojams;

¹ 2017 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1938 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 994/2010 (OL L 280, 2017 10 28, p. 1).

- (7) savo 2022 m. balandžio 7 d. rezoliucijoje dėl 2022 m. kovo 24–25 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvadų Europos Parlamentas paragino pateikti planą, kaip trumpuoju laikotarpiu toliau užtikrinti Sąjungos energijos tiekimo saugumą. Per savo 2022 m. gegužės 31 d. ir birželio 23 d. posėdžius Europos Vadovų Taryba Komisijos paprašė skubiai pateikti pasiūlymų, kaip geriau pasiruošti galimiems dideliems tiekimo sutrikimams, kad būtų užtikrintas įperkamos energijos tiekimas. Atsižvelgdama į tą Europos Vadovų Tarybos prašymą, Komisija kartu su Sąjungos tarptautiniais partneriais nagrinėja būdus, kaip pažaboti kylančias energijos kainas, įskaitant galimybę, kai tinkama, nustatyti laikinas viršutines importo kainų ribas. Eidama toliau nei pateikiama tame prašyme, Komisija taip pat tęsia darbą siekdama optimizuoti Europos elektros energijos rinkos veikimą, įskaitant dujų kainų poveikį jai, kad ji būtų geriau pasirengusi atlaikyti būsimus pernelyg didelius kainų svyravimus, joje elektros energija būtų tiekiamą prieinamomis kainomis ir ji būtų visapusiškai tinkama nuo iškastinio kuro nepriklausomai energetikos sistemai, kartu išsaugant bendrosios rinkos vientisumą, toliau taikant paskatas įgyvendinti žaliąją pertvarką, išlaikant energijos tiekimo saugumą ir išvengiant neproporcingų biudžeto išlaidų;
- (8) vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 122 straipsnio 1 dalimi, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali, vadovaudamasi valstybių narių solidarumu, priimti sprendimą dėl ekonominę padėtį atitinkančių priemonių, ypač jei didelių sunkumų kyla dėl tam tikrų produktų tiekimo, visų pirma energetikos srityje. Tokia padėtis susidaro dėl rizikos, kad 2022 m. pabaigoje rusiškų dujų tiekimas bus visiškai sustabdytas;

- (9) atsižvelgiant į neišvengiamą dujų tiekimo Sąjungai sutrikimų riziką, valstybės narės turėtų imtis priemonių dabar, kad savo poreikį sumažintų dar neatėjus 2022–2023 m. žiemos sezonui. Toks savanoriškas poreikio mažinimas, visų pirma, padėtų pripildyti saugyklas, kad jų atsargos nesibaigtų baigiantis 2022–2023 m. žiemos sezonui ir dėl to valstybėms narėms būtų sudarytos sąlygos atsilaikyti per 2023 m. vasario ir kovo mėn. užgriūti galinčius šalčius, ir būtų sudarytos palankesnės sąlygos pripildyti saugyklas siekiant užtikrinti tinkamą tiekimo saugumo lygį 2023–2024 m. žiemą. Dujų poreikio mažinimas taip pat padės užtikrinti tinkamą tiekimą ir numušti energijos kainas, o tai naudinga Sąjungos vartotojams. Todėl priemonės, kurių imamasi Sąjungos lygmeniu siekiant mažinti poreikį, būtų naudingos visoms valstybėms narėms, nes sumažėtų didesnio poveikio jų ekonomikai rizika;
- (10) nustatant savanoriško poreikio mažinimo dydį atsižvelgiama į tai, kokio dydžio dujų poreikio nebūtų galima patenkinti, jei rusiškų dujų tiekimas visiškai nutrūktų. Mažinimo pastangos turėtų būti tokios pat visoms valstybėms narėms pagal kiekvienos valstybės narės per pastaruosius penkerius metus suvartotą vidutinį kiekį;

- (11) tiekimo saugumui ir rinkos veikimui užtikrinti vien tik savanoriškų poreikio mažinimo priemonių gali nepakakti. Todėl, siekiant skubiai spręsti konkrečias dabartinio ir, kaip numatoma, dar labiau aštrėsiانčio tiekiamų dujų stygiaus problemas ir išvengti iškraipymų tarp valstybių narių, turėtų būti nustatyta nauja priemonė, kuria būtų numatyta galimybė visas valstybes nares įpareigoti mažinti dujų poreikį. Ją turėtų būti galima pradėti taikyti likus pakankamai laiko iki 2022 m. rudens. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, įgyvendinimo sprendimu galėtų paskelbti Sąjungos masto pavojų. Suteikiant įgyvendinimo įgaliojimus Tarybai, tinkamai atsižvelgiama į politinį sprendimo inicijuoti privalomą Sąjungos masto poreikio mažinimo įpareigojimą pobūdį ir jo horizontalųjį poveikį valstybėms narėms. Prieš pateikdama tokį pasiūlymą, Komisija turėtų pasikonsultuoti su atitinkamomis rizikos grupėmis, kaip išdėstyta Reglamento (ES) 2017/1938 I priede (toliau – Rizikos grupės) ir Dujų koordinavimo grupe (toliau – DKG), sudaryta pagal tą reglamentą. Sąjungos masto pavojus turėtų būti paskelbtas tik tuo atveju, jei paaiškėja, kad savanoriško poreikio mažinimo priemonių nepakanka didelio tiekiamų dujų stygiaus rizikai pašalinti. Turėtų būti numatyta galimybė, kad prašyti Komisijos pateikti Tarybai pasiūlymą paskelbti Sąjungos masto pavojų gali penkių ar daugiau valstybių narių kompetentingos institucijos, paskelbusios nacionalinio lygio pavojų pagal Reglamento (ES) 2017/1938 11 straipsnio 1 dalies b punktą;

- (12) Sąjungos masto pavojus turėtų būti suprantamas kaip Sąjungai gresiančios krizės lygis, dėl kurio inicijuojamas privalomas poreikio mažinimas, nepriklausomai nuo nacionalinių krizės lygių pagal Reglamento (ES) 2017/1938 11 straipsnio 1 dalį. Paskelbus Sąjungos masto pavojų, valstybės narės turėtų per iš anksto nustatytą laikotarpį sumažinti savo dujų suvartojimą. Nustatant privalomo poreikio mažinimo dydį atsižvelgiama į tai, kokio dydžio dujų poreikio nebūtų galima patenkinti, jei rusiškų dujų tiekimas Sąjungai visiškai nutrūktų, ir į jį turėtų būti įskaičiuojamas visas jau sumažintas poreikis. Nustatant privalomo poreikio mažinimo dydį, taip pat turėtų būti atsižvelgiama į saugyklų pripildymo lygį, apie kurį pranešta pagal Reglamento (ES) 2017/1938 6d straipsnio 1 ir 2 dalis, dujų tiekimo, įskaitant suskystintų gamtinių dujų (toliau – SGD) tiekimą, šaltinių įvairinimo ir kuro pakeičiamumo pokyčius Sąjungoje;
- (13) sumažintas poreikis, pasiektas valstybių narių prieš paskelbiant Sąjungos masto pavojų, bus atspindėtas nustatant privalomo poreikio mažinimo dydį;

- (14) atsižvelgiant į tai, kad, jeigu valstybės narės nekoordinuotai reaguos į tolesnius potencialius ar faktinius rusiškų dujų tiekimo sutrikimus, gali būti labai iškraipoma vidaus rinka, ypač svarbu, kad visos valstybės narės sumažintų savo dujų poreikį solidariai. Todėl visos valstybės narės turėtų pasiekti savanoriško ir privalomo poreikio mažinimo tikslus. Nors rusiškų dujų tiekimo sutrikimų padariniai kai kuriose valstybėse narėse gali būti didesni, neigiamą poveikį galėtų patirti visos valstybės narės ir jos galėtų prisidėti prie tokių sutrikimų ekonominės žalos mažinimo – atlaisvindamos papildomus vamzdiniais tiekiamų ar SGD dujovežiais vežamų dujų kiekius, kad jais galėtų pasinaudoti valstybės narės, kurioms labai trūksta dujų; mažindamos dujų poreikį ir, tikėtina, taip darydamos teigiamą poveikį dujų kainoms arba išvengdamos rinkos iškraipymų dėl nekoordinuojamų ir prieštaringų poreikio mažinimo priemonių. Todėl šis reglamentas atspindi energetinio solidarumo principą, kuris Teisingumo Teismo¹ neseniai buvo patvirtintas vienu iš pagrindinių Sąjungos teisės principų;
- (15) vis dėlto tam tikros valstybės narės dėl savo ypatingos geografinės ar fizinės padėties, pavyzdžiui, dėl to, kad jų elektros energijos sistemos nėra sinchronizuotos su Europos elektros energijos sistema, arba dėl to, kad jose nėra tiesioginės jungties su kitos valstybės narės dujų jungtine sistema, negali atlaisvinti didelio vamzdiniais tiekiamo dujų kiekio, kad juo galėtų pasinaudoti kitos valstybės narės. Todėl valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė, remiantis vienu ar daugiau pagrindų, apriboti savo privalomo poreikio mažinimo įpareigojimus. Atitinkamos valstybės narės turėtų įsipareigoti dėti visas pastangas, kad jungčių stoka būtų pašalinta kuo greičiau;

¹ 2021 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Vokietija / Lenkija*, C-848/19 P, ECLI:EU:C:2021:598.

- (16) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 347/2013¹ sukurta sistema, pagal kurią valstybės narės ir atitinkami suinteresuotieji subjektai dirba kartu regionų lygmeniu, kad sukurtų geriau sujungtus energetikos tinklus, visų pirma, siekiant sujungti šiuo metu nuo Europos energijos rinkų izoliuotus regionus ir sustiprinti esamas bei skatinti kurti naujas tarpvalstybines jungtis. Tarpvalstybinės jungtys reikšmingai prisideda prie tiekimo saugumo. Atsižvelgiant į dabartinius dujų tiekimo iš Rusijos sutrikimus, tokios tarpvalstybinės jungtys atlieka itin svarbų vaidmenį užtikrinant energijos vidaus rinkos veikimą ir paskirstant dujas į kitas valstybes nares, laikantis solidarumo principo. Šiame kontekste valstybės narės turėtų dėti pastangas, kad pagerintų savo tinklų integravimą, be kita ko, įvertindamos potencialų naujų tarpvalstybinių jungčių pajėgumų padidėjimą, laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2022/869² tikslų;
- (17) siekiant sudaryti palankesnes sąlygas valstybių narių pastangoms įgyvendinti Reglamento (ES) 2022/1032 tikslus, susijusius su dujų laikymu, valstybių narių laikomų dujų kiekis, kuris viršija 2022 m. rugpjūčio 1 d. tarpinį tikslą, taip pat turėtų būti įskaičiuotas nustatant jų privalomo poreikio mažinimo dydį;

¹ 2013 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 347/2013 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo panaikinamas Sprendimas Nr. 1364/2006/EB ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 713/2009, (EB) Nr. 714/2009 ir (EB) Nr. 715/2009 (OL L 115, 2013 4 25, p. 39).

² 2022 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/869 dėl transeuropinės energetikos infrastruktūros gairių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 715/2009, (ES) 2019/942 bei (ES) 2019/943 ir direktyvos 2009/73/EB bei (ES) 2019/944 ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 347/2013 (OL L 152, 2022 6 3, p. 45).

- (18) be to, kad būtų tinkamai atsižvelgta į valstybių narių ypatingos svarbos pramonės objektų didelę priklausomybę nuo dujų, valstybės narės, nustatydamos savo privalomo poreikio mažinimo dydį, turėtų galėti neįtraukti dujų suvartojimo tuose pramonės objektuose. Komisijai vykdant stebėseną turėtų būti užtikrinta, kad dėl nacionalinių apribojimų neatsirastų nepagrįstų vidaus rinkos iškreipimų. Valstybės narės taip pat turėtų galėti apriboti savo privalomo poreikio mažinimo dydį, jei toks apribojimas būtinas siekiant kuo labiau padidinti dujų tiekimą kitoms valstybėms narėms ir jei jos gali pateikti įrodymų, kad jų jungčių komercinio eksporto į kitas valstybes nares pajėgumai arba jų vidaus SGD infrastruktūra yra kiek įmanoma naudojami (-a) dujoms į kitas valstybes nares nukreipti. Komisija turėtų stebėti, kad būtų laikomasi tų nukrypti leidžiančių nuostatų taikymo sąlygos;
- (19) valstybės narės, susiklosčius tam tikroms ypatingoms tarpusavyje sujungtų valstybių narių poreikio aplinkybėms, turėtų galėti laikinai apriboti privalomą poreikio mažinimą, kai tai būtina energijos tiekimo saugumui užtikrinti, įskaitant atvejus, kai valstybė narė susiduria su elektros energijos sektoriaus krize, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2019/941¹. Taip pat reikėtų atsižvelgti į laikymo pajėgumus ir laikymo saugyklose lygį, viršijantį tarpinį tikslą, kaip išdėstyta Reglamento (ES) 2017/1938 Ia priede;

¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (OL L 158, 2019 6 14, p. 1).

- (20) valstybės narės turėtų galėti pačios rinktis tinkamas priemones poreikio sumažinimui pasiekti. Nustatydamos tinkamas poreikio mažinimo priemones ir vartotojų grupes, kurioms teiktina pirmenybė, valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę naudotis Komisijos 2022 m. liepos 20 d. komunikate „Sutaupytos dujos – saugu žiemą“ jos nurodytomis priemonėmis. Valstybės narės, visų pirma, turėtų apsvarstyti ekonomiškai efektyvias priemones, tokias kaip aukcionai ar konkursų sistemos, kuriomis jos galėtų ekonomiškai efektyviai skatinti mažinti suvartojimą. Nacionalinio lygmens priemonės taip pat gali apimti finansines paskatas ar kompensacijas paveiktiems rinkos dalyviams;
- (21) visos priemonės, kurių imasi valstybės narės poreikio sumažinimui pasiekti, turi atitikti Sąjungos teisę ir, visų pirma, Reglamentą (ES) 2017/1938. Visų pirma, tokios priemonės turėtų būti būtinos, aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, nediskriminacinės bei patikrinamos ir jos taip pat neturėtų nederamai iškraipyti konkurencijos ar trikdyti tinkamo dujų vidaus rinkos veikimo arba kelti pavojaus dujų tiekimo saugumui kitose valstybėse narėse ar Sąjungoje. Yra būtina atsižvelgti į saugomų vartotojų interesus, be kita ko, kiek tai susiję su dujų tiekimu centralizuoto šilumos tiekimo sistemoms tiekimo saugumo krizės atveju;

- (22) kad poreikio mažinimo priemonės būtų įgyvendinamos koordinuotai, valstybės narės turėtų vykdyti reguliarių bendradarbiavimą kiekvienoje atitinkamoje Rizikos grupėje. Valstybės narės gali pačios susitarti, kokios koordinavimo priemonės tinkamiausios konkrečiame regione. Komisija ir DKG turėtų galėti apžvelgti valstybių narių įgyvendinamas nacionalines priemones ir dalytis koordinavimo priemonių taikymo Rizikos grupėse geriausia patirtimi. Be to, valstybės narės prireikus turėtų pasitelkti kitus organus savo veiksmams koordinuoti;
- (23) kad į savanoriško ir privalomo poreikio mažinimo priemones, nustatytas šiame reglamente, būtų atsižvelgta nacionaliniuose ekstremaliųjų situacijų valdymo planuose, kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija turėtų imtis būtinų veiksmų, kad pagal Reglamento (ES) 2017/1938 8 straipsnį nustatytas nacionalinis ekstremaliųjų situacijų valdymo planas būtų atnaujintas ne vėliau kaip 2022 m. spalio 31 d. Kadangi tą atnaujinimą reikia atlikti per trumpą laiką, Reglamento (ES) 2017/1938 8 straipsnio 6–11 dalyse nustatytos koordinavimo procedūros turėtų būti netaikomos. Tačiau kiekviena valstybė narė dėl savo nacionalinio ekstremaliųjų situacijų valdymo plano atnaujinimo turėtų konsultuotis su kitomis valstybėmis narėmis. Galimiems klausimams, susijusiems su poreikio mažinimo priemonėmis, aptarti Komisija turėtų sušaukti Rizikos grupes, DKG ar kitus susijusius organus;

- (24) valstybių narių daromai savanoriško ir privalomo poreikio mažinimo priemonių įgyvendinimo pažangai, taip pat tų priemonių socialiniam ir ekonominiam poveikiui bei jų poveikiui užimtumui įvertinti labai svarbi reguliari ir veiksminga stebėseną bei ataskaitų teikimas. Kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija ar kitas valstybės narės paskirtas subjektas turėtų stebėti, kaip sekasi mažinti poreikį savo teritorijoje, ir apie rezultatus reguliariai pranešti Komisijai. Komisijai stebėti, kaip vykdomi poreikio mažinimo įpareigojimai, turėtų padėti DKG;
- (25) siekiant išvengti didelės ekonominės žalos visai Sąjungai, ypač svarbu, kad paskelbus Sąjungos masto pavojų savo poreikį sumažintų kiekviena valstybė narė. Tuo sumažinimu bus užtikrinta, kad dujų pakaktų visiems, net ir žiemos metu. Poreikio mažinimas visoje Sąjungoje yra Sutartyje įtvirtinto solidarumo principo išraiška. Todėl pateisinama, kad Komisija griežtai prižiūrėtų, kad valstybės narės vykdytų privalomo poreikio mažinimo įpareigojimą. Jei Komisija nustato, kad yra rizika, jog valstybė narė negalės įvykdyti savo privalomo poreikio mažinimo įpareigojimo, Komisija turėtų galėti paprašyti tos valstybės narės pateikti planą, kuriame būtų išdėstyta strategija bei priemonės privalomo poreikio mažinimui veiksmingai įvykdyti. Ta valstybė narė turėtų deramai atsižvelgti į visas Komisijos pastabas bei pasiūlymus dėl to plano;

- (26) kadangi pagal solidarumo principą kiekviena valstybė narė turi teisę į kaimyninių valstybių narių paramą tam tikromis aplinkybėmis, tokios paramos prašančios valstybės narės taip pat turėtų veikti solidariai, t. y. sumažinti savo vidaus dujų poreikį. Todėl taikyti solidarumo priemonę pagal Reglamento (ES) 2017/1938 13 straipsnį prašančios valstybės narės turėtų būti įgyvendinusios visas tinkamas dujų poreikio mažinimo priemones. Komisija turėtų galėti paprašyti solidarumo priemonę taikyti paprašiusios valstybės narės pateikti planą, kuriame būtų išdėstytos priemonės, kaip būtų galima dar labiau sumažinti poreikį. Ta valstybė narė turėtų tinkamai atsižvelgti į Komisijos nuomonę;
- (27) Komisija Europos Parlamentą ir Tarybą turėtų reguliariai informuoti apie šio reglamento įgyvendinimą;
- (28) atsižvelgiant į Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą keliamą neišvengiamą pavojų dujų tiekimo saugumui, šis reglamentas turėtų įsigalioti skubos tvarka;

- (29) atsižvelgiant į šiame reglamente išdėstytų priemonių išskirtinį pobūdį, šis reglamentas turėtų būti taikomas vienus metus po jo įsigaliojimo. Ne vėliau kaip 2023 m. gegužės 1 d. Komisija Tarybai turėtų pateikti jo veikimo ataskaitą ir, jeigu tikslinga, gali pasiūlyti pratęsti jo taikymo laikotarpį;
- (30) kadangi šio reglamento tikslo valstybės narės negali deramai pasiekti, o to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šiuo reglamentu nustatomos taisyklės nepaprastų dujų tiekimo sunkumų problemai solidariai spręsti siekiant užtikrinti Sąjungos dujų tiekimo saugumą. Tos taisyklės apima geresnį nacionalinių dujų poreikio mažinimo priemonių koordinavimą, stebėseną bei ataskaitų teikimą ir Tarybai suteikiamą galimybę, remiantis Komisijos pasiūlymu, paskelbti Sąjungos masto pavojų pasiekus tam tikrą Sąjungai gresiančios krizės lygį, dėl kurio inicijuojamas privalomas Sąjungos masto poreikio mažinimo įpareigojimas.

2 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

- 1) kompetentinga institucija – nacionalinė vyriausybė arba nacionalinė reguliavimo institucija, valstybės narės paskirta užtikrinti Reglamente (ES) 2017/1938 numatytą priemonių įgyvendinimą;
- 2) Sąjungos masto pavojus – Sąjungai gresiančios krizės lygis, dėl kurio inicijuojamas privalomas poreikio mažinimas ir kuris nėra susijęs su krizės lygiais pagal Reglamento (ES) 2017/1938 11 straipsnio 1 dalį;

- 3) dujų suvartojimas – bendras gamtinių dujų tiekimas įvairiai veiklai valstybės narės teritorijoje, įskaitant namų ūkių, pramonės ir elektros gamybos galutinį suvartojimą, tačiau neįskaitant, *inter alia*, dujų, naudojamų saugykloms užpildyti, laikantis Komisijos (Eurostato) naudojamos „Dujų tiekimo, transformacijos ir suvartojimo“ apibrėžties;
- 4) žaliava – gamtinių dujų naudojimas ne energijos tikslais, kaip nurodyta Komisijos (Eurostato) atliekamuose energijos balanso skaičiavimuose;
- 5) referencinis dujų suvartojimas – valstybės narės vidutinis dujų suvartojimas baziniu laikotarpiu; valstybių narių, kuriose dujų suvartojimas padidėjo bent 8 % laikotarpiu nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. kovo 31 d., palyginti su vidutiniu dujų suvartojimu baziniu laikotarpiu, referencinis dujų suvartojimas reiškia tik dujų suvartojimo kiekį laikotarpiu nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. kovo 31 d.;
- 6) bazinis laikotarpis – laikotarpiai nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 31 d. penkerius metus iš eilės iki šio reglamento įsigaliojimo dienos, pradedant laikotarpiu nuo 2017 m. rugpjūčio 1 d. iki 2018 m. kovo 31 d.;
- 7) tarpinis tikslas – tarpinis tikslas, kaip išdėstyta Reglamento (ES) 2017/1938 Ia priede.

3 straipsnis

Savanoriškas poreikio mažinimas

Valstybės narės deda visas pastangas, kad laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iki 2023 m. kovo 31 d. savo dujų suvartojimą sumažintų bent 15 %, palyginti su jų vidutiniu dujų suvartojimu laikotarpiu nuo rugpjūčio 1 d. iki kovo 31 d. per pastaruosius penkerius metus iš eilės iki šio reglamento įsigaliojimo dienos (toliau – Savanoriškas poreikio mažinimas). Toms Savanoriško poreikio mažinimo priemonėms taikomi 6, 7 ir 8 straipsniai.

4 straipsnis

Tarybos skelbiamas Sąjungos masto pavojus

1. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, įgyvendinimo sprendimu gali paskelbti Sąjungos masto pavojų.
2. Komisija pateikia pasiūlymą dėl tokio Sąjungos masto pavojaus, kai ji mano, kad kyla didelė nepaprasto tiekiamų dujų stygiaus rizika, arba kai atsiranda išskirtinai didelis dujų poreikis, o jai (jam) sumažinti 3 straipsnyje nurodytų priemonių nepakanka ir Sąjungoje labai pablogėja dujų tiekimo padėtis, tačiau rinka yra pajėgi išspręsti sutrikimo problemą ir nėra būtina taikyti ne rinkos priemonės.

3. Komisija taip pat Tarybai pateikia pasiūlymą dėl Sąjungos masto pavojaus paskelbimo tuo atveju, kai to paprašo penkios ar daugiau kompetentingų institucijų, kurios paskelbė pavojų nacionaliniu lygmeniu pagal Reglamento (ES) 2017/1938 11 straipsnio 1 dalies b punktą.
4. Taryba gali iš dalies pakeisti Komisijos pasiūlymą kvalifikuota balsų dauguma.
5. Prieš Tarybai pateikdama pasiūlymą dėl Sąjungos masto pavojaus paskelbimo, Komisija pasikonsultuoja su atitinkamomis rizikos grupėmis, kaip išdėstyta Reglamento (ES) 2017/1938 I priede, (toliau – Rizikos grupės) ir to reglamento 4 straipsniu nustatyta dujų koordinavimo grupė (toliau – DKG).
6. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, įgyvendinimo sprendimu gali paskelbti, kad Sąjungos masto pavojus ir 5 straipsnyje nustatyti įpareigojimai atšaukiami. Pasiūlymą dėl tokio įgyvendinimo sprendimo Komisija Tarybai pateikia tuomet, kai, atlikusi vertinimą, ji mano, kad Sąjungos masto pavojaus paskelbimo sąlygos nebepateisina to pavojaus paskelbimo tolesnio išlaikymo, ir pasikonsultavusi su atitinkamomis Rizikos grupėmis bei DKG.

5 straipsnis

Privalomas poreikio mažinimas paskelbus Sąjungos masto pavojų

1. Jei Taryba paskelbia Sąjungos masto pavojų, kiekviena valstybė narė sumažina savo dujų suvartojimą pagal 2 dalį (toliau – Privalomas poreikio mažinimas).
2. Privalomo poreikio mažinimo tikslais, kol paskelbtas Sąjungos masto pavojus, dujų suvartojimas kiekvienoje valstybėje narėje laikotarpiu nuo 2022 m. rugpjūčio 1 d. iki 2023 m. kovo 31 d. (toliau – Sumažinimo laikotarpis) turi būti 15 % mažesnis, palyginti su jos referenciniu dujų suvartojimu. Nustatant privalomą poreikio mažinimą, įskaičiuojamas laikotarpis prieš paskelbiant Sąjungos masto pavojų valstybių narių sumažintas poreikis.
3. Valstybė narė, kurios elektros energijos sistema yra sinchronizuota tik su trečiosios valstybės elektros energijos sistema, neturi taikyti 2 dalies, jei ji nebėra sinchronizuota su tos trečiosios valstybės sistema, tol, kol atskiros energijos sistemos paslaugos ar kitos paslaugos, teikiamos energijos perdavimo sistemos operatoriui, yra reikalingos tam, kad būtų užtikrintas saugus ir patikimas energijos sistemos veikimas.
4. Valstybė narė neturi taikyti 2 dalies tol, kol ta valstybė narė nėra tiesiogiai prisijungusi prie kurios nors kitos valstybės narės dujų jungtinės sistemos.

5. Valstybė narė referencinį dujų suvartojimą, kuriuo remiamasi privalomo poreikio mažinimo tikslui pagal 2 dalį apskaičiuoti, gali apriboti tokiu dujų kiekiu, kuris lygus skirtumui tarp jos 2022 m. rugpjūčio 1 d. tarpinio tikslo ir realaus dujų kiekio, laikomo 2022 m. rugpjūčio 1 d., jei ji tą dieną yra įvykdžiusi tarpinį tikslą.
6. Valstybė narė referencinį dujų suvartojimą, kuriuo remiamasi privalomo poreikio mažinimo tikslui pagal 2 dalį apskaičiuoti, gali apriboti per bazinį laikotarpį kaip žaliava suvartotų dujų kiekiu.
7. Valstybė narė gali apriboti privalomą poreikio mažinimą 8 procentiniais punktais, jei ji pademonstruoja, kad jos jungčių su kitomis valstybėmis narėmis pajėgumas (matuojant pastoviu techniniu eksporto pajėgumu), palyginti su jos metiniu dujų suvartojimu 2021 m., yra mažesnis nei 50 %, ir kad jungčių su kitomis valstybėmis narėmis pajėgumas faktiškai buvo naudojamas dujų transportavimui ne mažiau kaip 90 % lygiu bent vieną mėnesį iki pranešimo apie nukrypti leidžiančią nuostatą dienos, nebent valstybė narė gali įrodyti, kad poreikio nebuvo ir pajėgumas buvo panaudotas maksimaliai, bei kad jos vidaus SGD įrenginiai yra komerciškai ir techniškai parengti į kitas valstybes nares nukreipti tokius dujų kiekius, kokių pareikalautų rinka.

8. Valstybė narė, susidurianti su elektros energijos sektoriaus krize, gali laikinai apriboti privalomą poreikio mažinimą pagal 2 dalį iki tokio lygio, kuris yra būtinas elektros tiekimui kylančiai rizikai sušvelninti, jeigu nėra kitų ekonominių alternatyvų dujoms, būtinoms elektros energijai gaminti, pakeisti rimentai nesutrikdant energijos tiekimo saugumo. Tuo atveju valstybė narė praneša apie apribojimo priežastis ir pateikia pakankamai apribojimą pateisinančių išskirtinių aplinkybių įrodymų. Prireikus valstybė narė atnaujina pasirengimo valdyti riziką planą pagal Reglamento (ES) 2019/941 10 straipsnį.
9. Apie savo sprendimą apriboti privalomą poreikio mažinimą pagal 5, 6, 7 ir 8 dalis valstybė narė praneša Komisijai kartu pateikdama būtinus įrodymus, kad sąlygos apriboti privalomą poreikio mažinimą yra tenkinamos. Pranešimas 5, 6 ir 7 dalių atžvilgiu gali būti pateikiamas jau po šio reglamento įsigaliojimo dienos ir turi būti pateiktas ne vėliau kaip per dvi savaites po Sąjungos masto pavojaus paskelbimo. Pranešimas 8 dalies atžvilgiu gali būti pateiktas ne vėliau kaip per dvi savaites po toje dalyje nurodytos elektros energijos sektoriaus krizės padėties susidarymo. Apie savo ketinimą valstybė narė taip pat informuoja atitinkamas Rizikos grupes ir DKG.

10. Remdamasi pranešimu ir pasikonsultavusi su Rizikos grupėmis ir DKG, Komisija įvertina, ar apribojimo pagal 5, 6, 7 ir 8 dalis sąlygos yra tenkinamos. Jei Komisija mano, kad apribojimas yra nepagrįstas, ji priima nuomonę, kurioje nurodo priežastis, kodėl valstybė narė turėtų pašalinti ar pakeisti privalomo poreikio mažinimo apribojimą. Ta nuomonė priimama ne vėliau kaip per 30 darbo dienų nuo išsamaus pranešimo pagal 9 dalį dienos.
11. Jei privalomo poreikio mažinimo apribojimo pagal 5, 6, 7 ir 8 dalis sąlygos nustoja būti tenkinamos, valstybė narė taiko privalomą poreikio mažinimo tikslą pagal 2 dalį.
12. Komisija nepertraukiamai stebi, ar yra tenkinamos privalomo poreikio mažinimo apribojimo pagal 5, 6, 7 ir 8 dalis sąlygos.
13. Privalomo poreikio mažinimo priemonėms taikomi 6, 7 ir 8 straipsniai, nedarant poveikio esamoms ilgalaikėms sutartims.

6 straipsnis

Priemonės poreikio mažinimui pasiekti

1. Valstybės narės gali pačios rinktis tinkamas priemones poreikiui sumažinti. 3 ir 5 straipsniuose nurodytos priemonės turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, nediskriminacinės ir patikrinamos. Rinkdamosi priemones, valstybės narės turi atsižvelgti į Reglamente (ES) 2017/1938 išdėstytus principus. Priemonės, visų pirma:
 - a) neturi nederamai iškraipyti konkurencijos ar trikdyti tinkamo dujų vidaus rinkos veikimo;
 - b) neturi kelti pavojaus dujų tiekimo saugumui kitose valstybėse narėse ar Sąjungoje;
 - c) turi atitikti Reglamento (ES) 2017/1938 nuostatas, kiek tai susiję su saugomais vartotojais.

2. Imdamosi poreikio mažinimo priemonių, valstybės narės apvarsto galimybę pirmenybę teikti priemonėms, kurios daro poveikį kitiems vartotojams nei saugomi vartotojai, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2017/1938 2 straipsnio 5 punkte, ir taip pat gali tokių priemonių tiems vartotojams netaikyti, remdamosi objektyviais bei skaidriais kriterijais, kuriais atsižvelgiama į jų ekonominę svarbą ir, be kita ko, į šiuos elementus:
 - a) sutrikimo poveikį tiekimo grandinėms, kurios yra ypač svarbios visuomenei;

- b) galimą neigiamą poveikį kitose valstybėse narėse, visų pirma, galutinės grandies sektorių tiekimo grandinėms, kurios yra ypač svarbios visuomenei;
 - c) galimą ilgalaikę žalą pramonės objektams;
 - d) galimybes mažinti suvartojimą ir rasti pakaitalų Sąjungoje.
3. Priimdamos sprendimus dėl poreikio mažinimo priemonių, valstybės narės apsvarsto priemones elektros energijos sektoriuje suvartojamų dujų kiekiui mažinti, priemones, kuriomis skatinama pramonėje pereiti prie kito kuro, nacionalines sąmoningumo didinimo kampanijas, tikslinius įpareigojimus mažiau šildyti bei vėsinti ir priemones, kuriomis skatinama pereiti prie kito kuro ir mažinamas pramonės suvartojimas.

7 straipsnis

Poreikio mažinimo priemonių koordinavimas

1. Tinkamam savanoriško ir privalomo poreikio mažinimo priemonių pagal 3 ir 5 straipsnius koordinavimui užtikrinti valstybės narės bendradarbiauja tarpusavyje kiekvienoje susijusioje Rizikos grupėje.

2. Ne vėliau kaip 2022 m. spalio 31 d. kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija atnaujina pagal Reglamento (ES) 2017/1938 8 straipsnį parengtą nacionalinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą, kad jame būtų atsižvelgta į savanoriškas poreikio mažinimo priemonės. Kiekviena valstybė narė nacionalinį ekstremaliųjų situacijų valdymo planą taip pat atitinkamai atnaujina, jei pagal šio reglamento 4 straipsnį paskelbiamas Sąjungos masto pavojus. Nacionalinių ekstremaliųjų situacijų valdymo planų atnaujinimui pagal šią dalį netaikomos Reglamento (ES) 2017/1938 8 straipsnio 6–10 dalys.
3. Prieš tvirtindamos patikslintus ekstremaliųjų situacijų planus valstybės narės konsultuojasi su Komisija ir susijusiomis Rizikos grupėmis. Komisija, atsižvelgdama į valstybių narių tomis aplinkybėmis pareikštas nuomones, gali sušaukti Rizikos grupių ir DKG posėdžius su nacionalinėmis poreikio mažinimo priemonėmis susijusiems klausimams aptarti.

8 straipsnis

Stebėseną ir vykdymo užtikrinimas

1. Kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija stebi poreikio mažinimo priemonių įgyvendinimą savo teritorijoje. Kas du mėnesius, ne vėliau kaip iki po to einančio mėnesio 15 d., valstybės narės Komisijai praneša apie pasiektą poreikio sumažinimą. Komisijai stebėti savanorišką ir privalomą poreikio mažinimą padeda Rizikos grupės ir DKG.

2. Jei Komisija pagal pateiktus poreikio mažinimo duomenis nustato, kad yra rizika, jog valstybė narė negalės įvykdyti 5 straipsnyje nustatyto privalomo poreikio mažinimo įpareigojimo, Komisija paprašo valstybės narės pateikti planą, kuriame būtų išdėstyta strategija veiksmingai įgyvendinti poreikio mažinimo įpareigojimą. Komisija taip pat paprašo solidarumo priemonę taikyti pagal Reglamento (ES) 2017/1938 13 straipsnį paprašiusios valstybės narės pateikti planą, kuriame būtų išdėstyta strategija, kaip būtų galima dar labiau sumažinti dujų poreikį, pagal Reglamento (ES) 2017/1938 10 straipsnio 2 dalį. Abiem atvejais Komisija dėl pateiktų planų pateikia nuomonę su pastabomis bei pasiūlymais ir apie savo nuomonę informuoja Tarybą. Atitinkamos valstybės narės turi deramai atsižvelgti į Komisijos nuomonę.
3. Komisija Europos Parlamentą ir Tarybą reguliariai informuoja apie šio reglamento įgyvendinimą.

9 straipsnis

Peržiūra

Ne vėliau kaip 2023 m. gegužės 1 d. Komisija atlieka šio reglamento peržiūrą atsižvelgdama į bendrą dujų tiekimo Sąjungai padėtį ir Tarybai pateikia pagrindinių tos peržiūros išvadų ataskaitą. Remdamasi ta ataskaita, Komisija, visų pirma, gali pasiūlyti pratęsti šio reglamento taikymo laikotarpį.

10 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas vienus metus nuo jo įsigaliojimo dienos.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
